

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ayten KORDU

Tunceli Milletvekili

1971 yılında "Milli Park" ilan edilen Munzur Vadisi Milli Parkı, 2 bin 500'ü aşkın endemik bitki türü, uluslararası BERN Sözleşmesi kapsamında koruma altında olan yaban hayatı (vaşak, dağ keçisi, boz ayı vb.), zengin sucul ekosistemi ve birinci derece doğal sit alanı statüsüyle dünya genelindeki en nadide ve hassas koruma alanlarından biridir. Munzur Vadisi ve havzası, yalnızca ekolojik açıdan değil, aynı zamanda bölge halkının tarihsel hafızası, kültürel kimliği ve inançsal değerleri (itikat) açısından da dokunulmaz bir yaşam merkezidir.

Son dönemde Dersim-Ovacık İl yolunun 32. kilometresinde yürütülen yol genişletme çalışmaları, bölgenin bu hassas ve koruma altındaki yapısına yönelik telafisi imkansız bir tahribata ve ekolojik yıkıma dönüşmüştür. Çalışmalar sırasında tonlarca dinamit patlatılmış; bu patlamaların yarattığı sarsıntılar bölgedeki jeolojik yapıyı istikrarsızlaştırırken yaban hayatının üreme, barınma ve göç yollarını doğrudan tehdit etmiştir. Daha da vahimi, patlatmalar ve kazılar sonucunda ortaya çıkan muazzam büyüklükteki hafriyat, moloz ve kaya yığınları gelişigüzel bir biçimde ağaçlık alanlara, nehir yatağına ve çevre ekosisteme dökülmüştür. Yıllardır vadiye hayat veren ağaçların kökleri molozlar altında boğulmuş, Munzur Nehri'nin yatağı daraltılmıştır. Nehir yatağının bu şekilde doldurulması sucul yaşamı, özellikle endemik balık türlerini yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bırakırken; karların

erimesiyle artan su debisinin taşkın riskini büyüteceği ve yol güvenliğini de tamamen ortadan kaldıracakı uzmanlarca belirtilmektedir.

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 14. maddesi açık ve net bir şekilde; "Tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulamaz, yaban hayatı tahrip edilemez, bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz" hükmünü amirdir. Kuşkusuz can ve mal güvenliğini tehdit eden yol kaynaklı risklerin giderilmesi kamu otoritelerinin sorumluluğundadır. Ancak böylesine hassas bir koruma alanında yol güvenliğinin sağlanması, doğaya en az müdahale esasına dayanan bilimsel, teknik ve ekolojik yöntemlerle gerçekleştirilmelidir. Çelik ağ sistemleri, koruyucu bariyerler, yamaç stabilizasyonu, ağır tonajlı araç kısıtlamaları ve benzeri alternatif çözümler değerlendirilmeden; tonlarca dinamit kullanılarak gerçekleştirilen geniş çaplı kazı ve patlatma faaliyetlerinin tercih edilmesi, koruma ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Dahası, ortaya çıkan hafriyatın nehir yatağına ve ağaçlık alanlara dökülmesi sadece mevcut ekosistemi tahrip etmekle kalmamakta; iklim krizine karşı kritik önemde olan doğal karbon yutak alanlarının da zarar görmesine yol açmaktadır. Türkiye'nin uluslararası iklim taahhütleri, COP31 sürecine yönelik beyanları ve TBMM'de görüşülen İklim Kanunu teklifinde yer alan karbon yutak alanlarının korunması ve geliştirilmesine ilişkin hükümler dikkate alındığında, Munzur Vadisi'nde yaşanan bu tahribatın kamu politikalarıyla nasıl bağdaştırıldığı ciddi bir soru işareti oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, ortaya çıkan bu doğa kıyımının, denetimsizliğin, yasal ihlallerin ve iklim politikalarıyla çelişen uygulamaların tespiti amacıyla ilgili bakanlığın kendi görev alanları kapsamında aşağıdaki soruları yanıtlaması zorunlu hale gelmiştir:

Bu bağlamda;

- 1- Birinci derece doğal sit alanı ve milli park statüsündeki Munzur Vadisi'nde yürütülen bu yol genişletme projesine dair Bakanlığınızca verilmiş bir Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu veya ÇED Gerekli Değildir kararı bulunmakta mıdır? Varsa bu raporun tarihi ve sayısı nedir?

2- Eđer ÇED süreci yürütölmüş ise hazırlanan raporda Munzur Nehri, endemik türler, yaban hayatı ve doğa sit alanı üzerindeki etkiler nasıl değeriendirilmiştir?

3- Proje başlamadan önce, vadi genelindeki 2 bin 500'ü aşkın endemik bitki türü ve hassas sucul ekosistem üzerinde oluşacak etkileri inceleyen bağımsız, multidisipliner bir bilimsel analiz ve flora-fauna saha araştırması yapılmış mıdır?

4- Ortaya çıkan hafriyatın, molozların ve taş yığınlarının gelişigüzel biçimde ağaçlık alanlara ve Munzur Nehri yatağına dökölmesi Bakanlığınız çevre müfettişlerince yerinde denetlenmiş midir? Çevre Kanunu ve ilgili mevzuata açıkça aykırı olan bu ekolojik kirlilik ve suçu işleyen yüklenici firma veya kurumlar hakkında idari yaptırım, para cezası veya faaliyeti durdurma kararı uygulanmış mıdır?

5- Çalışmalar kapsamında vadi içinde yaklaşık 3,5 ton dinamit kullanılacağı iddiaları doğru mudur? Bu denli yoğun patlatmaların bölgenin mikroklimasına, hava kalitesine, havzadaki su kaynaklarına ve jeolojik yapısına vereceğı zararlara dair Bakanlığınızca yapılmış bir risk analizi mevcut mudur?

6- Hafriyatın nehir yatağına dökölmesi sonucu akış yönünün değışmesi, yatağın daralması ve kış/bahar aylarında oluşacak taşkın risklerinin artması karşısında, nehirdeki ekolojik yapıyı ve su kalitesini korumak adına acil bir eylem planınız var mıdır?

7- Munzur Gözeleri'nin yeniden 1. Derece Doğal Sit Alanı ilan edilmesi kararından yola çıkarak, ekolojik bir bütünlük arz eden Munzur Vadisi'nin tamamının ve havzasının tahribattan mutlak surette korunması amacıyla bölgenin "Kesin Korunacak Hassas Alan" ilan edilmesine yönelik bir çalışmanız bulunmakta mıdır?